

by paying attention to certain aspects of the phenomenon, therefore to certain leading position in the fields of social knowledge of the discipline.

Researchers of legally legal direction considered the concept of "public opinion" as a way to broadcast moral standards. From the point of sociology -they defined how the way of expressing social communities relates to the phenomena of social life, from the point of politics – how it regulates state-government relations. Besides, public opinion acquires its content as a psychological phenomenon, and the phenomenon of communication.

Social and philosophical analysis of the concept "public opinion" reveals integrative, diffuse nature of public opinion as an interdisciplinary concept and gives grounds to identify a number of features of the phenomenon, namely: 1) public opinion consists of the discussion of the nature and social reality, and community people who have interest in these objects; 2) public opinion is the subject and the subject of knowledge 3) self-organizing interaction is a basis of public opinion; 3) This interaction builds a communicative space where a system of value judgments is created; 4) public opinion is a set of conditions that follow to each other at a certain stage of historical development; 5) opinions are changed in the process of cognition the objects of nature and social reality under the influence of socio-political factors; 6) public opinion has the effect of infection and imitation; 7) public opinion is converted into established norms, traditions, stereotypes. Society as a social organism is changed under the influence of these factors.

Thus, public opinion can be seen as self-organized set of states of interaction elements of social community, which is due by their dominant interests and needs, which forms a free system of value judgments that are changed in the process of cognition nature and social reality under the influence of socio-political factors on definite stage of historical development, and they are transmitted and inherited, then are converted to established norms, traditions, stereotypes under the influence of changing society as a social organism.

Analysis of the concept "public opinion" opens perspectives in the study of its phenomena, and it allows us to try studying its content and nature.

Key words: public opinion, judgment, conscious, interaction, system.

УДК 141.4:291.1

ХАХАЛІН О.О.

асистент кафедри філософської антропології
Національного педагогічного Університету імені М.П. Драгоманова
(м. Київ, Україна)
aakhakhalin@mail.ru

СПОВІДАЛЬНИЙ ДИСКУРС ПАЛОМНИКА

Анотація

У статті надається культурна та історична реконструкція сповідального дискурсу паломника в культурі Нового часу як широкої інтерпретативної метафори набуття віри та святості. Вивчається сповідницький дискурс паломника як текстова реальність, що спонукає до сугестії, впливу та розповсюдження релігійного досвіду.

Ключові слова: культура, святість, паломництво, сповідь, дискурс, досвід.

Вступ. Паломництво як текст, що знаходить свою об'єктивну вербальну реальність, – досить розгалужена сфера літератури. Вже давні щоденники паломників, їх ходіння, які починаються в перші роки християнства і, закінчуючи нашими днями, набувають вигляду певного дискурсу. Характерною ознакою цього дискурсу є нібито безпосереднє знаходження в реальності спілкування з Абсолютом. Таке враження, що людина знаходиться буквально на дорозі, або буквально в стані екстатичного піднесеного злету. Сповідальник – одна із відомих і важливих характеристик цього дискурсу. Він в певній мірі монологічний. Він більше є розсіювання, ніж діалог. Або діалог, який викликає на себе комуніканта, який є абсолютним, тобто є ідеальним слухачем.

Фактично дискурс паломника – це монолог або діалог двох Абсолютів. Ця парадоксальність і разом дивна стратегія відома з давніх часів, ми маємо величезний досвід самозанурення в стан викликання на себе ідеального слухача, або Абсолюту, який є співчутливим, милостивим і здатним вирішити проблеми паломника.

Аналіз публікацій та досліджень. Проблема філософсько-культурологічних визначень з формування дискурсу паломника досліджувалася у роботах С. Житеньова, І. Кучмаєвої, В. Расторгуєва [3; 5; 6] та ін., адже мало визначені знаки сповідницького дискурсу паломника.

Мега статті – визначити культурологічні виміри проблеми формування сповідницького дискурсу паломника в сучасній культурі.

Основна частина. Паломник – фігура символічна. В більшій мірі в історії культури він виступає як суб'єкт дискурсу, який спонукає до експресії, унікального бачення і водночас вживання в той стан, у якому знаходиться комунікатор. У цій статті ми звертаємося до декількох текстів різних століть, різних часів, різних культур і спробуємо знайти типологічні ознаки, які характерні для дискурсу паломника.

Відомий текст Джона Беньяна «Подорожування пілігрима» – це своєрідний алегоричний зашифрований текст, де пілігрим – це християнин з великої літери, який фактично є головним пробним епіцентром дискурсу, цей християнин повторює земний шлях Христа. Його рух на гору Синай у певній мірі є злет в небо. Вже цей текст, який є характерною ознакою емблематизму, геральдизму і символізму XVII століття, став певним маркером тієї літератури, яка піднімає паломника над буденністю мандрів, показує, що паломник з великої літери – це або християнин, або інший представник будь-якої релігії, який уособлює своїм шляхом певний парадигмічний шлях, який належить пророку, Абсолюту, Богу.

Після Беньяміна багато було наслідувань, які навіть у російській культурі визначилися як своєрідні алюзії і запозичення цитат, як певна паралельна реальність. Так, Пушкін з його буквральними паралельними запозиченнями у творах «Мандрівник» («Странник» російською мовою) та ін., Лесков, Гоголь, Лев Толстой, навіть Достоевський – всі вони є пілігримами з великої літери, всі здійснюють Подорож, яка є аналогом подорожі Христової, всі викликають у своєму дискурсі ідеального слухача, тобто звертаються до Абсолюту.

Алегоричний роман Беньяна «Шлях паломника», 1687 рік, у метафоричній формі описує шлях перетворення людської душі, що звернулася до Бога. Він стає надзвичайно популярним в Європі, перекладається різними мовами і впливає на діячів різних епох. Шлях паломника – це шлях, який відчули всі люди, не байдужі до християнства, і всі вони відчували себе пілігримами, мандрівниками у великому світі. Це своєрідна релігійна дидактична проза, яка екзистенційно та емблематично виписує певні настанови, цінності, стани людини. Образ християнина, від імені якого відбувається оповідь, виступає консолідованим синтетичним образом і акумулює в собі досвід християнського універсуму.

Доля цього твору в Росії стала парадигмічною. У XVII столітті робота входить у простір російського читача, О. Пушкін з його «Странником» фактично знаходить роман Беньяна у часи тієї глибокої духовної кризи, яка виникла в 1830 році в душі поета. Можна стверджувати, що такі роботи, як «Пророк» і «Странник» у певній мірі, були нав'язані алегоріями Беньяна.

Робота М.Лескова «Саборяни» – своєрідний архетиповий космічний вимір світу мандрів душі, шляху людини в просторі його долі, які визначаються як подорож. Ця подорож і образ дороги в Росії гостро актуалізується у Миколи Гоголя і Лева Толстого. Цікаво, що Гоголь, який у принципі жив у дорозі і не міг існувати без подорожі, отримав велике розчарування після паломництва на Святу землю. Це був настільки несподіваний поворот долі, що він декілька років майже не міг визначити свого відношення до тієї кризи, яку він пережив після подорожування. Цьому є багато свідків, і сам по собі образ Святої землі, який викликав лише розчарування, став своєрідною нормою самооцінки, саморефлексії пілігрима, паломника, який вступає в простір святині [4].

Важливо зазначити, що звернення до „Шляху паломника” Беньяна склалося в певному контексті сентименталізму, предромантизму, романтизму, навіть реалізму, а також у контексті російсько-англійського міжкультурного діалогу. Так, англійські клуби, вчинок П. Чаадаєва і захоплення англійською культурою для Росії тих часів було надзвичайно важливим. Навіть такі роботи, як «Баришня-селянка», виводять на арену двох поміщиків: один проанглійський, а один профранцузький. Цікаво, що сама по собі настанова звернення до справжнього шляху, який виборюється в паралельній культурі, зокрема в англійській, була результатом того метакультурного і водночас універсального дискурсу, який актуалізував саме сповідальний дискурс.

Оповідання в романі Джона Беньяна відбувається від першої особи і починається так: «Мандруючи дикою пустелею цього світу, я випадково зайшов в одне місце, де знаходився вартеп. Вертеп? Там я приліг відпочити і раптом заснув. І от сниється мені сон...

Бачу я людину, одягнену в брудний одяг, що стоїть нерушимо на дорозі спиною до свого житла. В руках її – книга, а на спині – важка поклажа. Бачу, як вона відкриває книгу і починає читати, але чомусь раптом заплакала і затрусилася. Потім, ніби не в силах зупинити сумного почуття, вона у відчай вигукнула: «Що мені робити?»».

З важким серцем повернувся він додому, і, наскільки міг, тримав себе в руках, щоб дружина і діти не помітили його скорботи. Однак, недовго йому вдалося приховувати перед ними свій душевний стан, оскільки його страждання постійно підсилювались. Зрештою, він звернувся до дружини і дітей: «Моя улюблена дружина! Мої дорогі діти! Я страшенно впав у сум! Я загинув, бо я все своє життя грішив» [2, с. 1].

Однією із найбільш вражаючих глав є глава шоста – «Хрест»: «... І от бачу я, що він знов крокує дорогою. По обидва боки її тяглись високі стіни з дуже обнадійливою назвою – Спасіння. Християнин поспішав, але важка ноша на спині заважала йому йти і втомлювала. Йшов він, не зупиняючись, поки не дійшов до гори, на котрій стояв Хрест. Трохи нижче була могила. Лише християнин дійшов до Хреста, ноша його начебто відпала від спини і покотилася до розритої могили і впала в неї. Більше він її не бачив.

Християнин зрадів, з радістю в серці вигукнув:

«Його страждання дарували мені спокій, а смерть Його подарувала мені життя!» [2, с. 19].

Отже, ми бачимо, що перед нами емблематична, героїчна, піднесена реальність, яку можна визначити як предромантичний образ, яка впливала на дуже багатьох художників, композиторів і ставала парадигмічною для осяяння шляху людини як шляху буття, життя християнина. Це образ добронравної доброчесної??? поведінки.

Одним із тих, хто наслідував цей досвід, був Дж. Байрон, який пише роман «Паломництво Чайльд-Гарольда». Буквально після виходу цієї роботи автор стає відомим, більш того, знаменитим. Розроблено той же самий мотив піднесеного пошуку шляху, а перший літературний герой вже є байронічний герой – особливий ліричний герой з високим рівнем інтелекту, романтичний і водночас здатний на пожертвування.

Поштовх був настільки міцним, що у ХІХ столітті виникає навіть пересувний гурт художників-передвижників. Ці мандрівники часто описуються лише як ті, хто порвали з академічною традицією і стали оспівувати побут. Це не зовсім так. Це давня традиція, яка наслідувала романтичну традицію, і вони майже всі вивчені у класичній школі. Так, і на основі романтизму К. Брюлова, С. Щедрина, О. Кіпренського сформувався інший дискурс – сповідальний дискурс, який досягає свого найвеличнішого злету у І. Крамського в його роботі «Христос у пустелі». Безкінечна місячна рівнина, каміння, холодний ландшафт і рефлексуюча людина, погляд якої далекий від цього світу.

М. Ге дає іншого Христа – Христа страждань, Христа, який стоїть перед Понтієм Пілатом, що у світлоносному струмені запитує: «Що є істина?». Христа на хресті, який страшенно страждає. Проте Христос у Крамського вже не від світу сього – навколо лише камінь холодний, далекий. Ми бачимо майже неземний, місячний ландшафт. Мандри, паломництва, шляхи в російському живописі надзвичайно драматично відзначаються у Ге, просяяне ремінісценціями Палестини у Поленова і досягають свою апогею в стилі модерн у Врубеля і Нестерова. Близький до них і П. Корін.

Отже, парадигма задана, сповідальний дискурс передвижників, фактично пілігримів, мандрівників духу спонукав до звернення до ідеального глядача, до ідеального героя, який очікував цього сповідального дискурсу. І тому роботи Куїнджі буквально перевернули світ. Там не було людей, але живе пейзаж. Робота Левітана, Саврасова теж говорять, що пейзаж, ландшафт починає жити як людина і дорога Володимирка – той великий шлях, яким мандрують люди, і цей шлях веде до гори Сінай, до якої йде герой англійського роману, до якого, в свою чергу??, йдуть всі люди шляхом Ісуса Христа.

Слід зазначити, що покаяння і сповідь поєднуються. Але якщо в апостольські часи покаяння мало публічний характер, то пізніше воно стає приватною справою. Сповідник, священник приймає сповідь, але сповідь знов стає публічною в художньому вербальному дискурсі паломників, які друкують тексти своїх подорожей, своїх почуттів, своїх відношень до Абсолюту, до духу.

Важливо також зазначити, що культура, а особливо християнська культура, – це не лише продукування, не лише шлях. Це і є спокій, тиша, містико-аскетична практика, зокрема ісихазм, що веде до молитовного, синергійного спілкування з Абсолютом. Це зустріч місць, зустріч двох Абсолютів: один, що має очі і молиться, а один, який існує в цьому місці на правах предметних і речовинних артефактів, копій слідів його земного шляху.

Отже, всі загальні космоантропні характеристики свідчать про те, що існує певна аналогія християнській Трійці – подієва, процесуально-ритуальна, яку можна визначити як проходження через браму, через певні ворота, які маркують межу двох світів. Фактично, тут є три диспозиції, або три стани, які очікують людину на шляху паломника – це звертання, метаноія, і покаяння.

Звертання полягає у тому, що людина перед брамою отримує вістку – голос Абсолюту і настанову, і вона відвертається від того, що було, від минулого дому, як християнин, якого вважають

божевільним, і вона спрямована вже до покаяння і орієнтована на шлях. Сама ідея звертання походить від античності і позначає повернення, але це була завершена часова структура, яка орієнтувалась на вічність. Шлях як образ часу-стріли утворює іншу християнську ментальність, іншу християнську практику, яка пов'язана з тим, що практика турботи про себе, що була відома в античності, стає практикою турботи про всіх. Енергія божественна починає циркулювати в іншому універсумі. Вона зветься синергією. Тобто відгук, який отримав той, хто починає рухатися шляхом християнської дороги, існує як своєрідна мандрівна одиниця, як універсум, як той, хто є актором, здійснює акт віри, починає створювати свій окремий вчинок, свій окремий текст, який визначається як сповідь. Сповідь закінчується каєнням, закінчується осянням і тим обміном натур, який визначається як синергія.

Отже, першим письменником, який підняв образ сповіді, вважають Августина. Саме його „сповідь” поєднує в собі образи шляху, образи життя, смерті, часу і образи людини, яка починає справді вірити. В першій главі „Сповіді” Августин дає ландшафтний, топологічний образ універсуму, який поєднує з Абсолютом. Він пише: „Чи вміщують Тебе небо і земля, якщо Ти наповнюєш їх? І чи Ти наповнюєш їх і є ще щось у Тобі, що залишається, або воно не вміщає тебе? І куди виливається цей надлишок Твій, коли небо і земля цілком наповнені? Але ж Тобі не потрібно вмістилища. Тобі, Який вміщуєш все, бо те, що Ти наповнюєш, Ти наповнюєш, вміщаючи? Чи не посудини, Тобою повні, сповнюють Тебе міцністю: тож нехай вони навіть і розбіються, Ти не виллєшся. А коли ж Ти виливаєшся в нас, то не Ти розливаєшся, але ми через це стаємо знову відновлені Тобою. Не Ти зникаєш, але ми стаємо зібрані Тобою. І все, що Ти наповнюєш, цілком Собою Ти наповнюєш усе. Але все не в стані вмістити тебе, воно вміщає лише частину Тебе – і відразу воно вміщає ту ж саму частину? І окремі єства – окремі частини: більша більшу, менша меншу? Однак, одна частина в Тобі більша, а інша менша. Або ж повсюду Ти цілий і ніщо не може тебе вмістити цілком” [1, с. 6].

Отже, ці розміркування свідчать про універсальність двох просторових констант: простір Абсолюту і простір тварний, священний і профанний. Профанний простір не може вмістити священного, але священний маркується всередині профанного. Ця складність урозуміння великого і малого, малого і великого створює той парадокс, який потребує злету духу вгору.

Є два вектори злету: екстенсивний – пересування по землі, шлях, дорога, тотальний християнський шлях і багато маленьких шляхів, які створюють одну загальну дорогу; і є інший шлях – шлях в небо, інтенсивний шлях, що утворює пересування по вертикалі центра Всесвіту по Земній кулі. І в цьому центрі знаходиться Хрест, могила. І всі ноші падають в цю могилу, і людина скидає з своїх плечей вагу Землі, їй стає легко, вона набуває неземної сили. Ми бачимо, наскільки поетично, наскільки героїчно і водночас алегорично відбувається ця метаноія, тобто цей синкретичний обмін натурами.

П. Тейяр де Шарден в останньому розділі своєї книги, який він називає «Фінал», пише: «Можна, передусім, серйозно запитати себе: чи зуміє колись життя при зростанні напруги духу на поверхні земної кулі перемогти стіни своєї земної в'язниці, або, знаходячи спосіб захопити іншими іншими ненаселені небесні тіла, або – ще більш надзвичайна подія – встановити крізь простір психічний зв'язок з іншими джерелами свідомості. Зустріч двох збагачених ноосфер. Це пророкування на перший погляд здається божевільним, але воно, зрештою, лише розповсюджується на психіку, масштаб величин, правомірність котрих для матерії ніхто більше не буде піддавати сумніву. Свідомість, що створює себе кінечним шляхом, як синтез планетарних одиниць. А чому б і ні? В такому універсумі, де астральна одиниця – галактика» [7, с. 224].

Втім, це вже інший шлях. Цей шлях можна назвати діалогом ноосфер, шлях, який можна формулювати не як діалог культури, а як ноосферний діалог, що в певній мірі лише відбиває шлях Христа, шлях християнської релігії. Отже, всі паломники як ноосферний простір мріють знайти Абсолют, який почує тебе, відгукнеться на твоє страждання та прохання, і це спонукає до шляху.

Як відомо, Гоголь спалив другий том «Мертвих душ». Він був християнський. І Чичиков, і Плюшкін отримують моральне відродження, і їх чекає монастир. Звичайно, що стати ченцями ці авантюристи не змогли, і „Мертві душі” були знищені. Це є «невдалий проект» перетворення мертвих душ, їх перевтілення в духів не вдалося, як, до речі, це не вдалося у художників-передвижників. Хоча є великі злети, прекрасні образи дороги, прекрасні образи пілігримів, подорожніх, мандруючих цими дорогами.

Коли помер Саврасов, на його могилі виступав Левітан, його промова була швидко і дуже якісно роздрукована, бо вона всім доходила до душі. Він писав буквально такі рядки: якщо раніше пейзаж був гарною світлоносною картиною, холодною, скульптурною, як космос у греків, то природа у Саврасова починає страждати, плакати, починає жити як звичайна людина. Всі почуття цієї людини були віддані природі. Левітан не знав, що через три роки він теж покине цей світ, але він написав „Володимирку”,

написав „Над вічним покоем”, він теж примусив говорити природу людським голосом. Дорога живе, дорога несе, як Русь-Трійка, несе дорогу. Не Трійка несеться по дорозі, а Русь-Трійки несе дорогу. Ця інверсія Абсолюту і того звичайного, буденного пілігриму, що тут мандрує, у І. Льїна визначається досить просто: універсум знаходиться в кожному шматочку пилу на дорозі, цей пил і є космос Батьківщини.

Отже, сама по собі ця тема утворює той сповідницький дискурс, який викликає ідеального слухача, ідеального глядача. Так, у Лева Толстого в очах П'єра Безухова, його вустами виговорюються буквально такі слова, коли він закохався в Наталку: «Якщо я був би не я, а найкраща людина у світі, то тоді став би на коліна і просив руки Вашої» Тобто, якщо він бачить її як ідеал, то не може до неї звертатися як звичайна людина, підставляє замість себе ідеал, «кращу людину». Відбувається субституція: відношення двох ідеалів, двох Абсолютів. В цьому весь сенс паломництва, і в цьому весь сенс паломницького дискурсу, який так гостро розгорнувся в літературі XIX – XX і вже XXI століть.

Звичайно, фігура паломника описується вже в постмодерністському дискурсі. М. Уваров в роботі «Архітектоніка сповідального слова» пише: «Останні роки сповідальне слово скоріше стає розхідною монетою в руках ловких просвітників, ніж справжнім жестом душі, що розкалася. Сповідуватись стало модним і престижним, і нічого, що за брехливим розкаванням і за зовнішньою атрибутикою оцерковління все частіше скривається пустота серця і брехня, а слово сповіді перекладається на нарцистичний лад. Поза самолюбівання стає артефактом присутності в світі» [8, с. 5 – 6].

Він пише, що культура стає більш публічною, більш масовидною, сповідь тиражується, перетворюється на симулякр. Звичайно, постмодерністський сповідник – одна із парадоксальних в історії культури фігур, який епатує, скидає маски з себе і зі всіх, і одночасно знов викликає на себе того ідеального слухача, якого неможна не викликати, адже важко відповісти, чи слухає він цього сповідника. Не все є брехня, не все є поза і гра. І, якщо задіяна така риторична фігура, як іронія, то вона акумулює в собі іронію романтичну, акумулює в собі досвід знаходження в двох світах (вертикаль і горизонталь). І все це є надсистемний дискурс, де сповідь поза простором і часом існує як можливість бути універсальним і величним у світі.

Цей діалог двох Абсолютів, ця універсальна фігура сповіді – фігура паломника – має свої інваріанти. М. Уваров робить надзвичайно цікаві аналітичні розвідки з історії культури. Він говорить про парадокс Ель Греко. „Хто з апостолів, намальованих Ель Греко, є Петром, а хто Павлом? Атрибутика картини таке питання, звичайно, не продукує. Ми стаємо перед проблемою про сутність сповіді в історії європейської культури. З полотна на глядача направлені два чудових погляди, але один із них – погляд полум'яного проповідника, інший же – полум'яного сповідника, заглибленого в себе, у своє особисте розкавання і каяття. Хто з апостолів полум'яний проповідник, а хто полум'яний сповідник? Сповідання віри – справа життя кожного з них. Але чи може той, хто кається в гріху, бути одночасно проповідником? Для паломницької доктрини тут взагалі не має питань: сповідь покладає ідею проповіді. Святий Павло є цілісний у цьому сенсі. Для нього це каяння не є домінуючою ідеєю навчання, проповіддю. Образ Святого Павла – образ вічного грішника, що покався, набагато більш складний для розшифровки. Фігура Павла на певних полотнах Ель Греко набуває значення справді всезагального масштабу. Його сповідь в мовчанні розфарбовується космічними кольорами, примушує задуматися про конкретно-історичні злами такої сповіді в історії людства» [8, с.30].

Висновки. Зараз культура постмодернізму знаходиться в стадії проектного максималізму і проектного ретроспективізму. Паломницький дискурс теж є одним із цих культурно-історичних феноменів проектного респективізму. Проект паломництва як модель світу, яку започаткували так давно автори різних „хождінь”, мімікрує, трансформується і знаходить все нові і нові обличчя, нові і нові імена. Проте образ паломництва залишається інваріантом, проектом, кинутим уперед, а цей кидок відбивається крок на шляху. Шляху, який проторено досить і досить давно.

Список посилань

1. Августин А. Исповедь / А. Августин; пер. с. Лат. М.Е. Сергеенко. – М. : Канон, О.И. „Реабилитация”, 2003. – 464 с.
2. Беньян Дж. Путешествие пилигрима. – Электронный ресурс . – Режим доступа : : <http://www.livelib.ru/book/1000005752>
3. Житенев С. Ю. Религиозное паломничество в христианстве, буддизме и иусульманстве: социальные, коммуникационные и цивилизационные аспекты / С. Ю. Житенев. – М. : Идрик, 2012. – 263 с.
4. Иванов В. Подходы к Иерусалиму и иерусалимские впечатления / В. Иванов // Триалог. – М : Прогресс – Традиция, 2012. – С. 617 – 620.

5. Кучмаева И.К. Православное паломничество как путь приобщения к святыням христианства / И.К. Кучмаева // Сотериологический смысл паломничества. Сб. Мат. Научн.-метод. Конф. . – 12 февраля 2007. – М., 2007. – С. 44 – 52.
6. Расторгуев В.Н. Возвращение святынь и судьба России / В. Н. Расторгуев // Церковь и время, № 2 (43). – М., 2008. – С. 243 – 255.
7. Тейяр де Шарден П. Феномен человека / Пьер Тейяр де Шарден. – М.: Наука, 1987. – 240 с.
8. Уваров М. Архитектоника исповедального слова / Михаил Уваров. – СПб. : Алетея, 1998. – 246 с. [10].

References

1. Avgustin A. Ispoved / A. Avgustin; per. s. Lat. M.E. Sergeyenko. – М. : Kanon. О I. „Reabilitatsiya”. 2003. – 464 s.
2. Benian Dzh. Puteshestviye piligrima. – Elektronnyy resurs . – Rezhim dostupa : : <http://www.livelib.ru/book/1000005752>
3. Zhitenev S. Yu. Religioznoye palomnichestvo v khristianstve, buddizme i iusulmanstve: sotsialnyye kommunikatsionnyye i tsivilizatsionnyye aspekty / S. Yu. Zhitenev. – М. : Idrik. 2012. – 263 s.
4. Ivanov V. Podkhody k Ierusalimu i iyerusalimskiye vpechatleniya / V. Ivanov // Dialog. – М : Progress – Traditsiya. 2012. – S. 617 – 620.
5. Kuchmayeva I.K. Pravoslavnoye palomnichestvo kak put priobshcheniya k svyatynam khristianstva / I.K. Kuchmayeva // Soteriologicheskiy smysl palomnichestva. Sb. Mat. Nauchn.-metod. Konf. . – 12 febralya 2007. – М.. 2007. – С. 44 – 52.
6. Rastorguyev V.N. Vozvrashcheniye svyatyn i sudba Rossii / V. N. Rastorguyev // Tserkov i vremena. № 2 (43). – М.. 2008. – С. 243 – 255.
7. Teyyar de Sharden P. Fenomen cheloveka / Pyer Teyyar de Sharden. – М.: Nauka. 1987. – 240 s.
8. Uvarov M. Arkhitektonika ispovedalnogo sloava / Mikhail Uvarov. – SPb. : Aleteya. 1998. – 246 s. [10].

ХАХАЛИН А.А.

ассистент кафедры философской антропологии
Национального педагогического Университета имени М.П. Драгоманова
(г. Киев, Украина)
aakhakhalin@mail.ru

ИСПОВЕДАЛЬНЫЙ ДИСКУРС ПАЛОМНИКА

Аннотация

В статье предоставляется культурная и историческая реконструкция исповедального дискурса паломника в культуре Нового времени как широкой интерпретативной метафоры приобретения веры и святости. Изучается исповедальный дискурс паломника как текстовая реальность, которая побуждает к суггестии, влиянию и распространению религиозного опыта.

Ключевые слова: культура, святость, паломничество, исповедь, дискурс, опыт.

КНАКХАЛИН А.

Assistant Department of Philosophical Anthropology,
National Pedagogical University named after M.P. Drahomanov
(Kyiv, Ukraine)
aakhakhalin@mail.ru

THE CONFESSONAL DISCOURSE OF THE PILGRIM

Summary

In the article cultural and historical reconstruction of story of pilgrim is given in the culture of New time as a wide interpretative metaphor of acquisition of faith and holiness. Spovidnitskiy of story pilgrim as text reality which induces to to influence is studied, influence and distribution of religious experience.

Keywords: culture, holiness, pilgrimage, confession, discourse, experience.